

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію **КУСТУРОВА Володимира Борисовича** на тему «**Поширення, діагностика, клінічний прояв та лікування токсоплазмозу у собак і котів в умовах Одеського регіону**», подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальності 211 «Ветеринарна медицина»

Актуальність теми дисертації. Токсоплазмоз тварин і людини – надзвичайно поширена у світі хвороба, яка спричиняється паразитуванням одного збудника – *Toxoplasma gondii*. Вивченню збудника цієї хвороби, його поширення, особливостей перебігу хвороби, її діагностики і лікуванню присвячено чимало робіт у світовій науковій літературі, проте їх критично бракує в Україні. При цьому за попередньо здійсненими дослідженнями було виявлено значну поширеність збудника в Україні і підтверджено його наявність за допомогою імунобіологічних методів. Саме тому, нині надзвичайно актуальним є вивчення не тільки поширення збудника токсоплазмозу в Україні, але і удосконалення протоколів лікування та превентивних заходів за даної хвороби.

Зв'язок з науковими програмами, темами, програмами. Дисертація є частиною науково-дослідних тематик кафедри фізіології, патофізіології та біохімії Одеського державного аграрного університету «Вивчення фізіолого-біохімічних аспектів та імунного статусу у тварин і птиці в умовах господарств Півдня України» № держреєстрації 0118U001665 (впродовж 2018-2022 роки), «Механізми імунної відповіді у домашніх всеїдних в різні періоди онтогенезу» № держреєстрації 0121U110932 (впродовж 2021-2025 років).

Головні результати, отримані особисто автором та практичне значення дисертації. Дисертація є самостійно виконаною науковою працею, у якій сформовано авторський підхід дослідження, діагностики та лікування токсоплазмозу тварин в умовах Одеської області. Здобувачем самостійно обрано тематику та проведено аналіз першоджерел наукової літератури за напрямом досліджень; проведено відбір зразків тканин різних видів тварин для встановлення діагнозу на токсоплазмоз, а також проведено їх дослідження; визначено ефективність проведення процедури плазмаферезу та ефективність використання імунотропних засобів для лікування хронічного токсоплазмозу. Спільно з науковим керівником сформульовано висновки та пропозиції виробництву.

У дисертації наведено дані, які дають змогу виявляти наявність антитіл до збудника токсоплазмозу у тварин різного виду з використанням тест-систем і серологічних методів, визначати наявність антитіл в тушах овець та ВРХ, а також усунути можливість проникнення *Toxoplasma gondii* в організм людини з продуктами тваринництва.

За результатами досліджень у лабораторну практику фахівців ветеринарної медицини впроваджено спосіб посмертної (післязабійної) діагностики токсоплазмозу у тварин. Результати досліджень, що викладені у методичних рекомендаціях «Післязабійна (посмертна) діагностика токсоплазмозу у тварин». Останні впроваджено у робочий процес ДУ «Одеська міська лікарня ветеринарної медицини» для діагностики паразитарних захворювань тварин.

Результати експериментальних досліджень використовуються кафедрою мікробіології, фармакології та ветеринарної епідеміології Поліського національного університету та впроваджено у навчальний процес при підготовці здобувачів вищої освіти відповідного закладу з дисципліни «Паразитологія та інвазійні хвороби тварин».

Аналіз структури і змісту дисертації. Оформлення дисертації оцінювалося відповідно до наказу Міністерства науки та освіти України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12.07.2017 року № 40 (зі змінами).

Дисертаційну роботу викладено на 198 сторінках комп'ютерного тексту, ілюстровано 27 таблицями, 14 рисунками. Вона складається зі вступу, огляду літератури, матеріалів та методів досліджень, результатів власних досліджень, аналізу та узагальнення результатів досліджень, висновків та пропозицій виробництву, додатків і списку використаних джерел, що містить 320 найменувань, із яких 303 – латиницею.

Повнота викладення матеріалів дослідження в опублікованих працях. Основний зміст дисертації викладено в 13 наукових працях, а саме 5 статтях – у фахових наукових виданнях України, 2 статтях – у іноземних наукових виданнях, 1 статті – у збірнику за результатами міжнародного конгресу, 3 тезах доповідей – у збірниках за результатами міжнародних науково-практичних конференцій; 1 методичних рекомендаціях; 1 патенті на корисну модель.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності. Дисертаційна робота є самостійно написаною кваліфікаційною науковою працею із науково-обґрунтованими висновками і рекомендаціями, які виставлені автором для публічного захисту. Використання ідей, результатів і

текстів інших авторів мають посилання на відповідні джерела. У роботі відсутнє привласнення чужих ідей, результатів або слів без оформлення належного цитування. Таким чином, у дисертаційному дослідженні відсутні порушення академічної доброчесності.

Питання для дискусійного обговорення та побажання щодо змісту та оформлення дисертації:

1. На с. 37 сказано «Хоча діагностика токсоплазмозу шляхом виявлення паразита за допомогою мікроскопії та біопроби вважається золотим стандартом, його клінічний діагноз, скоріш за все, встановлюється за допомогою серологічних методів, і для виявлення специфічних до *Toxoplasma gondii* антитіл або циркулюючих антигенів були розроблені різні серологічні тести.» Будь ласка, конкретизуйте за яких умов доцільним є використання серологічних методів для діагностики токсоплазмозу тварин.

2. На с. 58 зазначено «Окремо досліджувались собаки та коти. В кожному виді тварин автором виділено 78 СП собак та 87 СП котів, залежно від уражених органів чи систем їх поділили на п'ять груп». Яким чином здійснювали диференціацію токсоплазмозу від інших патологій? Чи застосовували додаткові інші методи дослідження?

3. Яким чином одиниці вимірювання титру специфічних антитіл трансформували у МО/мл (с. 60 дисертаційної роботи)? Поясніть, будь ласка що мається на увазі «позитивного титру IgG до *Toxoplasma gondii*» (с. 62)?

4. Якими були Ваші дії у випадку виявлення за допомогою імуноферментного аналізу сумнівних зразків (с. 84, с. 86)?

5. Чи підтверджували результати копроскопічних досліджень і виявлених ооцист (с. 92) за допомогою полімеразної ланцюгової реакції? Це додало б інформацію про кореляцію чи її відсутність з наявністю антитіл.

6. У висновку 3 дисертаційної роботи (с. 144) сказано: «Виявлення лише в одному зразку фекалій kota, що мав позитивну реакцію на наявність антитіл до збудника токсоплазмозу, ооцист збудника підтверджує недоцільність їх дослідження в клінічній практиці.» Уточніть, будь ласка, що мається на увазі.

7. У дисертаційній роботі вживаються терміни «інфекція» і «інфікування» за токсоплазмозу (с. 16, 19, 26, 28, 29, 30, 38, 44, 45, 49). При цьому усталеними за умови наявності збудників паразитарних хвороб є терміни «інвазія» та «інвазування».

8. Терміни «серопозитивні», «серонегативні» (с. 19, 24, 29, 38, 61, 62, 72, 73, 76, 79, 89, 91, 97, 99, 102, 104, 136, 137, 138) не є усталеними, правильно

було б замінити ці терміни словосполученнями «позитивно реагуючі з використанням серологічних методів діагностики», «негативно реагуючі з використанням серологічних методів діагностики», термін «серодіагностика» (с. 36) – на словосполучення «діагностика з використанням серологічних методів».

9. У дисертаційній роботі зустрічається вживання терміну «остаточний хазяїн» (с. 16), який правильно було б замінити на «дефінітивний хазяїн».

10. У дисертаційній трапляються деякі стилістичні, технічні і граматичні помилки (на с. 19 «Наукову новизну проведеного дослідження підтверджена...», на с. 24 («У макроорганізмі *Toxoplasma gondii* відбувається внутрішньоклітинне розмноження ендозоїти...»), на с. 24, 26, 27, 33, 39, 49, 81, 95 «кішок», «кішки» замість «котів» і «коти», на с. 24 «іммунопозитивними», на с. 37 «Однак розробка ELISA-тесту є трудомісткою і трудомісткою...», на с. 29 «харчовий токсоплазмоз», на с. 30 «м'ясних тварин» і «м'ясо, вирощене на відкритому повітрі», на с. 33 «нормальні миші», на с. 35 «нормальний IgM», на с. 38 «Найбільш помітно, що інфіковані гризуни втрачають свою природну непереносимість котячих хижаків, які є певним видом хазяїна *Toxoplasma gondii*...», на с. 48 «Препарати проти токсоплазми...», на с. 58 «...паранхіматозних органів», на с. 62 «токсоплазмозу», на с. 76 «інфекційність ооцист», на с. 77 «Отже, кількість позитивно реагуючих до збудника токсоплазмозу за методом імуноферментного аналізу безпритульних та домашніх собак міста Одеси та Одеського регіону є значною і більшою, ніж у домашніх тварин», на с. 93 «некотячі тварини», на с. 132 «Високе поширення токсоплазми...» і «Худоба, яка випасається на пасовищі, має більшу ймовірність зараження споруюльованими ооцистами збудника, ніж ті, яких годують вручну.»

Зазначені зауваження в цілому не впливають на високу позитивну оцінку дисертації В. Б. Кустурова.

Загальний висновок. Дисертація Кустурова Володимира Борисовича на тему «Поширення, діагностика, клінічний прояв та лікування токсоплазмозу у собак і котів в умовах Одеського регіону» є завершеною науковою працею, виконаною самостійно. Наукові положення, висновки та рекомендації характеризуються новизною, теоретичним і практичним значенням, а також достатньо обґрунтовані. Зміст дисертації повністю розкриває тему, за якою виконувалась робота, відповідає меті й поставленим завданням.

Дисертація В. Б. Кустурова на тему: «Поширення, діагностика, клінічний прояв та лікування токсоплазмозу у собак і котів в умовах Одеського регіону» оформлена згідно з наказом Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», є завершеною науково-дослідною роботою, яка за актуальністю, науковою новизною, теоретичним та практичним значенням отриманих результатів повністю відповідає вимогам, що передбачені Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року, а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 211 «Ветеринарна медицина».

Офіційний опонент
доцент кафедри фармакології, паразитології і
тропічної ветеринарії Національного університету
біоресурсів і природокористування України,
доктор ветеринарних наук,
професор

Марина ГАЛАТ

